

๒. ผู้ก่อตั้ง ธ.ก.ส.

นายจำเนียร สาระนาท เกิดเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๒ ที่ตำบลวัดท่าพระ อำเภอบางกอกใหญ่ จังหวัดธนบุรี เป็นบุตรคนที่ ๔ ของรองอำมาตย์โท ขุนภักดีภูมิวิภาค (น้อม สาระนาท) และนางเจริญ สาระนาท มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน ๕ คน นายจำเนียร สาระนาท ไม่ได้สมรสครองตนเป็นโสดตลอดสิ้นอายุขัย

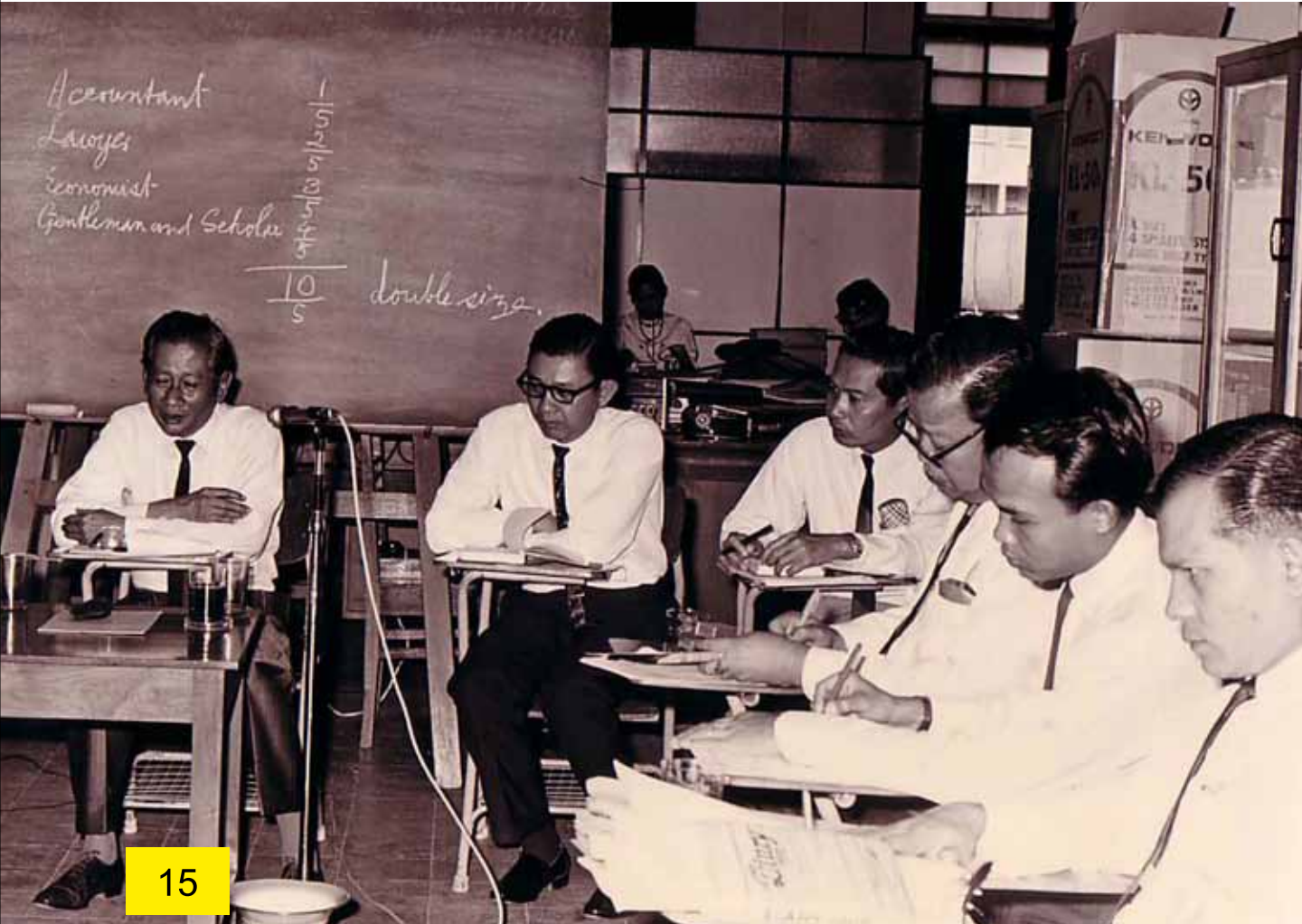
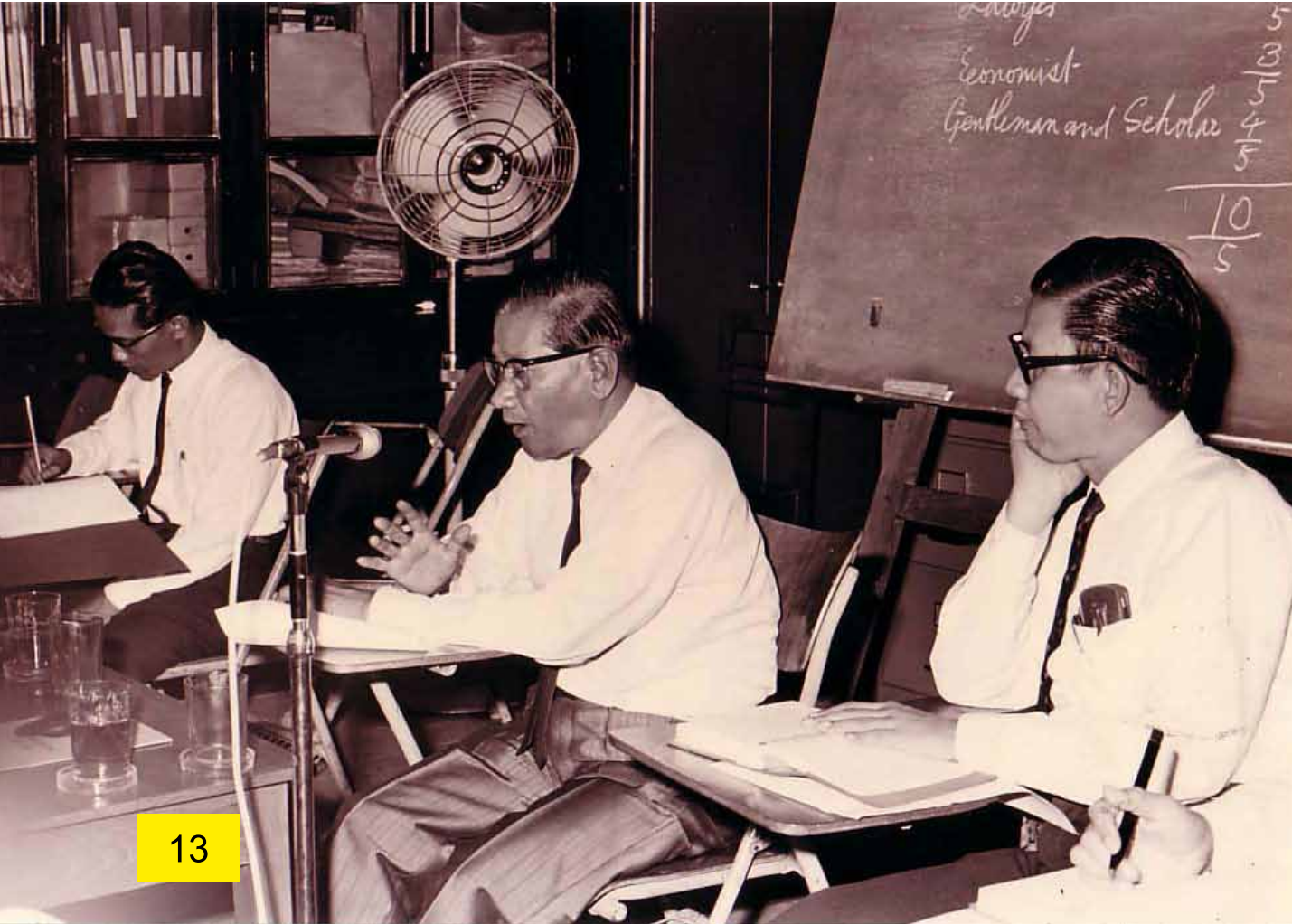
การศึกษา

- มัธยมศึกษา ๘ โรงเรียนมัธยมวัดปทุมคงคา พ.ศ. ๒๔๗๐
- ธรรมศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง (ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) พ.ศ. ๒๔๗๘

การทำงาน

- เริ่มรับราชการครั้งแรก เมื่อพ.ศ. ๒๔๗๒ ในตำแหน่งเสมียนชั้น ๒ กรมบัญชีการกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ (กระทรวงการคลัง)
- พ.ศ. ๒๔๘๐ โอนมารับราชการที่กรมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรธิการ ในตำแหน่งข้าราชการประจำแผนก และได้ดำรงตำแหน่งสูงขึ้น โดยลำดับคือ
 - พ.ศ. ๒๔๘๒ หัวหน้าแผนกสารบรรณ สำนักงานเลขาธิการกรม
 - เจ้าพนักงานสหกรณ์ (เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการ) และเจ้าพนักงานสหกรณ์เขตตามลำดับ
- พ.ศ. ๒๔๘๘ ได้มีการยกฐานะกรมสหกรณ์ขึ้นเป็นกระทรวงสหกรณ์ นายจำเนียร สาระนาท ได้สังกัดกรมสหกรณ์ธนกิจ กระทรวงสหกรณ์ และได้ดำรงตำแหน่งสูงขึ้นเป็นลำดับต่อมาอีกคือ
 - เป็นหัวหน้ากองควบคุมเงินกู้และธนาคารสหกรณ์
 - เป็นผู้อำนวยการกอง กองควบคุมเงินกู้และธนาคารสหกรณ์ (ต่อมาเปลี่ยนเป็นกองควบคุมเงินกู้และชุมชนสหกรณ์)
 - เป็นรองอธิบดีกรมสหกรณ์ธนกิจ

13

15

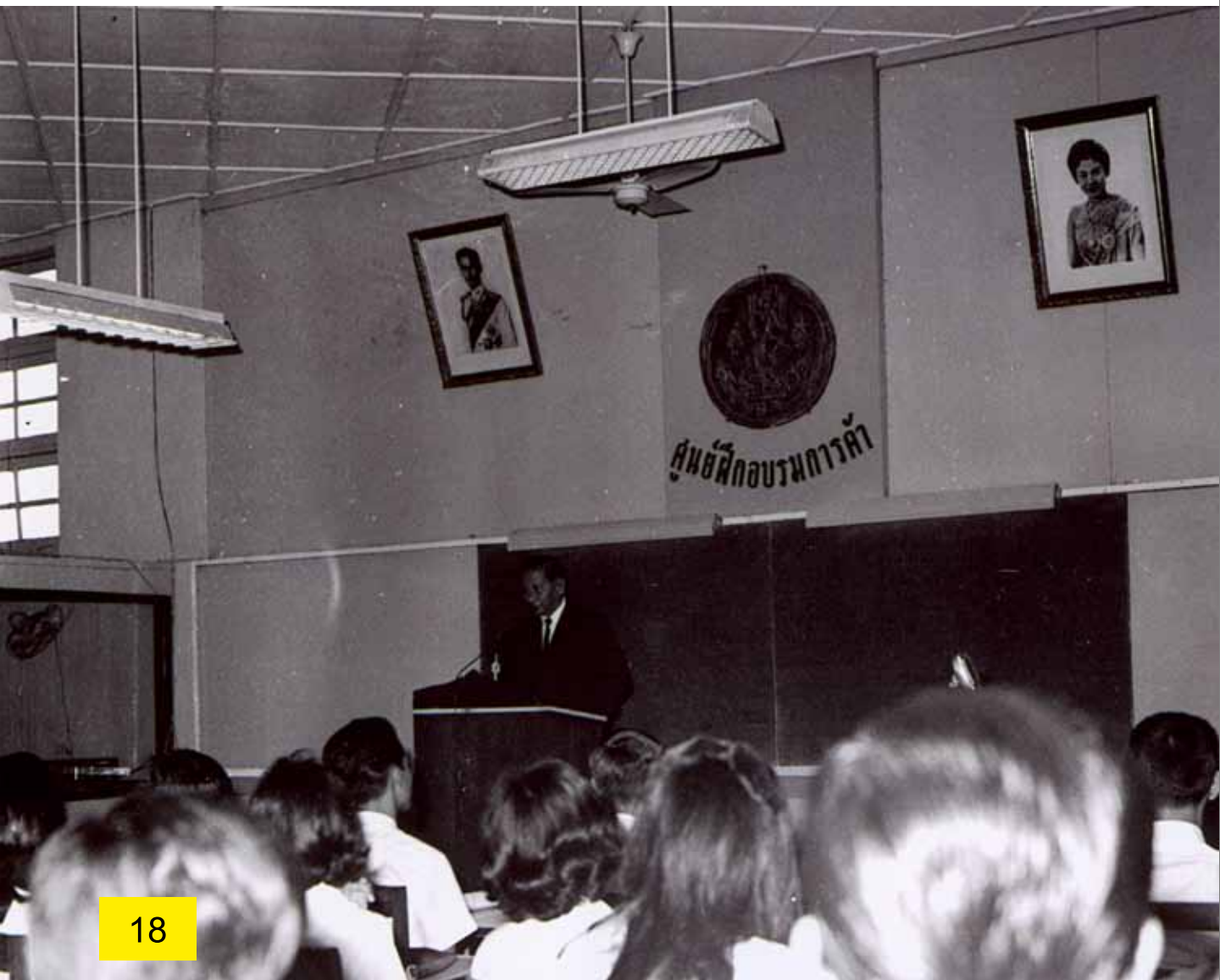
14

16

17

• เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๖ ได้มีการจัดตั้งกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติขึ้นและยุบกระทรวงสหกรณ์ กรมสหกรณ์ธนากิจได้ถูกรวมเข้ากับกรมสหกรณ์พาณิชย์เป็นกรมสหกรณ์พาณิชย์และธนากิจ สังกัดกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ นายจำเนียร สาระนาค ได้ดำรงตำแหน่งรองอธิบดี กรมสหกรณ์พาณิชย์และธนากิจ จนถึงวันที่ ๑๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๙ ขณะที่มีอายุ ๕๖ ปี ได้ลาออกจากราชการเพื่อไปปฏิบัติงานที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รวมเวลารับราชการประมาณ ๓๗ ปี เกษียณอายุ ใน พ.ศ. ๒๕๑๓ ในปีทีเกษียณอายุนั้นคณะกรรมการ ธ.ก.ส.มีความเห็นว่า ธ.ก.ส. ยังอยู่ในระยะก่อร่างสร้างตัว ต้องการผู้จัดการที่มีความรอบรู้งานธนาคาร และจัดเจนงานสินเชื่อ การเกษตรเป็นอย่างดีเพื่อวางรากฐานงานทั้งระบบ ประกอบกับนายจำเนียร สาระนาค มีสุขภาพดี มีความซื่อสัตย์ วิริยะ อุตสาหะ และอุทิศเวลาให้แก่งานเป็นอย่างดี คณะกรรมการ ธ.ก.ส.จึงมีมติเป็นเอกฉันท์เสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังให้ต่ออายุการทำงานของนายจำเนียร สาระนาค ต่อไปอีก โดยต่ออายุการทำงานทุกปีจนกระทั่งครบ ๖๕ ปี บริบูรณ์ใน พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งเป็นปีที่พระราชบัญญัติ คุณสมบัติมาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. ๒๕๑๘ ได้ถือใช้ในปีนั้น นายจำเนียร สาระนาค จึงจำเป็นต้องพ้นจากตำแหน่งผู้จัดการ ธ.ก.ส. ตามพระราชบัญญัติดังกล่าว ตั้งแต่วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๘ เมื่อมีอายุ ๖๔ ปี ๑๑ เดือนเศษ รวมเวลาทำงานที่ ธ.ก.ส. ตั้งแต่วันที่ ๑๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๙ ถึงวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๘ เป็นเวลาทั้งสิ้น ๘ ปี ๕ เดือน ๘ วัน

ช่วงระยะเวลา ๘ ปีเศษ ที่นายจำเนียร สาระนาคเป็นผู้จัดการ ธ.ก.ส. มีผู้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการธนาคารรวม ๓ ท่าน คือ นายบุญมา วงศ์สุวรรณ นายสมหมาย สุนทรกุลและนายป้วย อึ้งภากรณ์ ซึ่งแต่ละท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความสามารถเยี่ยมยอด เพียบพร้อมด้วยภูมิปัญญา ความเฉลียวฉลาด ความซื่อสัตย์สุจริต และเป็นผู้ที่มีหลักการเคร่งครัดในการใช้จ่ายเงินแผ่นดินอย่างประหยัด และเป็นที่เข้าใจว่าประธานกรรมการและกรรมการ ธ.ก.ส. ทุกท่านมีความสบายใจต่อการปฏิบัติงานของนายจำเนียร สาระนาค โดยเฉพาะเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ความทรหดอดทนในการทำงานความสามารถด้านการเขียนคู่มือวิธีปฏิบัติส่งผลให้งานมีคุณภาพ และที่สำคัญเชื่อถือได้ในเรื่องความถูกต้อง

นายจำเนียร สาระนาค ปฏิบัติงานทุกเรื่องตามที่ได้รับมอบหมายหรือได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ ธ.ก.ส. ด้วยความรับผิดชอบอย่างสูง งานไม่ว่ายากหรือมีประเด็นสลับซับซ้อนเพียงใด นายจำเนียร สาระนาคจะค้นคว้าพิจารณาทบทวนไตร่ตรองและคลี่คลายปัญหาที่คาดว่า จะเกิดขึ้นไว้ล่วงหน้าทุกขั้นตอน โดยละเอียดแจ่มแจ้ง พนักงานผู้ปฏิบัติงานจะได้รับคู่มือคำชี้แจงวิธีปฏิบัติงานที่นายจำเนียร สาระนาคได้บากบั่นอุตสาหะตระเตรียมไว้ให้อย่างละเอียดชัดเจน ทำให้สามารถปฏิบัติได้โดยถูกต้องทันที

ราชการพิเศษ

๑. เป็นผู้แทนกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติเพื่อร่วมพิจารณาร่างกฎหมายสหกรณ์ในคณะกรรมการพิจารณาร่างกฎหมายสหกรณ์ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
๒. เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทยในการประชุมทางวิชาการระหว่างชาติว่าด้วยเครดิตทางสหกรณ์และเกษตรกรรม ณ มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา
๓. เป็นผู้แทนกระทรวงสหกรณ์ในคณะผู้แทนไทย ในการประชุมเรื่องข้าวซึ่งองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations - FAO) จัดขึ้น ณ กรุงเทพมหานคร
๔. เป็นผู้แทนกระทรวงสหกรณ์ในคณะผู้แทนไทย ในการประชุมทางวิชาการว่าด้วยเครดิตทางเกษตรกรรมในตะวันออกไกลซึ่ง I C A ได้จัดขึ้น ณ กรุงมนิลา และเมืองบาเกียว ประเทศฟิลิปปินส์
๕. เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทยในการประชุมสินเชื่อการเกษตรและสหกรณ์ภาคตะวันออกไกล ณ กรุงโซลประเทศเกาหลีใต้
๖. เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทยในการประชุมสินเชื่อการเกษตรและสหกรณ์ภาคตะวันออกไกล ณ กรุงเทพมหานคร
๗. เป็นอาจารย์สอนวิชาสหกรณ์และกฎหมายสหกรณ์คณะเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ (ปัจจุบันคือคณะเศรษฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

26

๘. เป็นกรรมการในคณะทำงานพิเศษสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ (ปัจจุบันคือสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ - สศช.) เพื่อดำเนินการจัดตั้งธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
 ๙. เป็นหัวหน้าคณะทำงานเตรียมการจัดตั้งธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)
- นอกจากที่กล่าวแล้ว นายจำเนียร สาระนาคได้เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทยและผู้แทนไทยร่วมประชุมนานาชาติ ทั้งในและต่างประเทศอีกหลายครั้ง
- ชีวิตการทำงานของนายจำเนียร สาระนาคทั้งในขณะที่รับราชการและที่ธ.ก.ส. นอกจากได้ชื่อว่าเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต ขยันขันแข็ง อุทิศเวลาทั้งหมดเกือบตลอดชีวิต ให้แก่การทำงานตลอดมาด้วยดีแล้ว ยังได้ชื่อว่าเป็นผู้บุกเบิกและสร้างงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมและผู้ปฏิบัติงานในองค์กร เช่น เป็นผู้ร่วมก่อตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งแรกของประเทศไทยคือสหกรณ์ออมทรัพย์ข้าราชการสหกรณ์ จำกัด ซึ่งปัจจุบันยังคงดำเนินงานด้วยความเจริญมั่นคง อีกทั้งเป็นผู้ริเริ่มและจัดตั้งสหกรณ์เครดิตเกษตรกรรม งานปรับปรุงบริการเงินกู้ของสหกรณ์หาทุน (เป็นสหกรณ์ประเภทหนึ่งมีภาระกิจระดมทุนเพื่อให้สหกรณ์อื่นๆ กู้ ปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นสหกรณ์ประเภทอื่นๆ แล้ว) ทำให้การชำระหนี้ของสหกรณ์หาทุนซึ่งแต่เดิมตกต่ำมากกลับมา มีผลการชำระหนี้ดีขึ้นส่งผลให้การดำเนินงานของสหกรณ์หาทุนในระยะต่อมาเจริญมั่นคงแม้ว่าในเวลาต่อมาได้มีการควบรวมเป็นสหกรณ์ประเภทอื่นๆ ตามพัฒนาการของสังคมในเวลานั้นก็ตาม

ผลงานเกียรติยศ

ผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้แก่นายจำเนียร สารระนาด คือ “การสร้างระบบงานสินเชื่อเกษตรที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืน” ถือว่าเป็นระบบงานสินเชื่อเกษตรที่ครอบคลุมในทุกๆ ส่วน ตั้งแต่การจัดตั้งองค์กรที่มีความมั่นคง การกำหนดนโยบาย กฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ คู่มือวิธีปฏิบัติงาน และการนำระบบสหกรณ์มาใช้ในการดำเนินงานสินเชื่อ ซึ่งผลงานของท่านมีมากมาย ขอยกตัวอย่างพอเป็นสังเขปดังนี้

๑. จัดตั้งธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร โดยมีวัตถุประสงค์ให้เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาหนี้สินให้แก่เกษตรกรที่ไม่สามารถใช้นโยบายสถาบันการเงินในระบบได้ ทำให้ได้รับความเดือดร้อนจากการเอาเปรียบของผู้ให้กู้ นอกกระบบ
๒. ยกร่างนโยบายสินเชื่อการเกษตรแห่งชาติ ร่างแนวทางการจัดตั้ง ธ.ก.ส. ร่างพระราชบัญญัติ ธ.ก.ส. เป็นกรรมการพิจารณาร่างกฎหมาย ธ.ก.ส. ซึ่งได้ดำเนินการจนเสร็จสมบูรณ์และถือใช้จนถึงทุกวันนี้
๓. นำระบบสหกรณ์และการให้สินเชื่อระบบกลุ่ม (Group Guarantee) มาใช้ในการดำเนินงาน ซึ่งเป็นระบบที่ช่วยสร้างความเข้มแข็งให้แก่ประชาชนและชุมชนได้อย่างยั่งยืน
๔. สร้างระบบการออมเงินไว้เป็นหลักประกันในอนาคต เช่นโครงการเงินฝากตามส่วนเงินกู้ ซึ่งเป็นเงินฝากระยะเวลา ๓ ปี ของเกษตรกรผู้กู้ โดยหักเงินกู้ไว้ร้อยละ ๕ เพื่อนำมาฝากไว้กับธนาคารและให้ดอกเบี้ยเงินฝากสูงถึงร้อยละ ๙ ต่อปี
๕. ริเริ่มเงินฝากออมทรัพย์แบบไม่ใช้สมุดคู่ฝาก แต่ใช้ใบถอนเงินซึ่งคล้ายสมุดเช็คในปัจจุบัน แทน ใบถอนเงิน ๑ เล่มมีใบถอนอยู่ ๒๐ ฉบับ
๖. จัดหาเงินทุนโดยการออกหุ้นและการขายลดช่วงตัวสัญญาใช้เงิน
๗. วางระบบการจ่ายเงินกู้เป็นสิ่งของและวัสดุการเกษตร เช่น ปุ๋ย ยากำจัดศัตรูพืช และเมล็ดพันธุ์พืช เป็นต้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกษตรกรได้วัสดุอุปกรณ์การเกษตรที่มีคุณภาพ และป้องกันการใช้เงินกู้ผิดวัตถุประสงค์
๘. ริเริ่มการรับจำนำข้าวเปลือกและการส่งเสริมให้เกษตรกรลูกค้าสร้างฉางรวม เพื่อเก็บรักษาผลิตผลการเกษตรที่นำมาจำนำ
๙. เป็นผู้ก่อตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ขึ้นเป็นสมาคมแรกในประเทศไทย

นายจำเนียร สารระนาด ทำงานโดยไม่มีวันหยุด เสาร์ – อาทิตย์ หรือวันนักขัตฤกษ์ใดๆ ทั้งสิ้นทั้งนี้ เพื่อให้ ธ.ก.ส. สามารถขยายความช่วยเหลือเกษตรกรได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว ท่านพยายามปลุกฝังในเรื่องความซื่อสัตย์ สุจริต และความเสียสละ อุทิศตนเพื่อทำงานสร้างศรัทธาต่อเกษตรกร ให้มีความเอื้ออาทรฉันท์ญาติพี่น้อง ซึ่งก่อให้เกิดความรัก ความภักดีจากเกษตรกรลูกค้าได้อย่างลึกซึ้ง

ในทัศนะของท่านนั้น การเบียดเบียนแสวงหาผลประโยชน์จากลูกค้าจะกระทำมิได้เลย การไม่ไปสอบข้อมูลลูกค้าเพื่อรับขึ้นทะเบียนถึงบ้านและนาไร่ ถือว่าเป็นความผิดร้ายแรง เพราะจะทำให้ลูกค้าขาดความเชื่อถือตั้งแต่แรก จึงมีโทษถึงไล่ออกหรือเลิกจ้าง นอกจากนั้นท่านยังปลุกฝังในเรื่องความสามัคคีของพนักงานอยู่เป็นนิจ ท่านได้ขอไว้ตั้งแต่เริ่มทำงานที่ ธ.ก.ส. ว่า

“...ไม่ว่าพวกเขาทั้งหลายจะมาจากสถาบันใดมีสีอะไรก็ตามแต่เมื่อมาอยู่ใน ธ.ก.ส. เรามีสีเดียวคือ สี ธ.ก.ส.”

จากเจตนารมณ์ ความทุ่มเท เสียสละ และความมุ่งมั่นของนายจำเนียร สารระนาด ที่ได้พยายามสร้างระบบสินเชื่อเกษตรให้มีคุณภาพ และสามารถช่วยเหลือเกษตรกรได้อย่างแท้จริง จนได้รับการยอมรับและยกย่องจากนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศ มีหลายประเทศได้นำวิธีการของท่านไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานสินเชื่อจนประสบความสำเร็จ ดังนั้นคงไม่มีสิ่งใดที่จะเหมาะสมยิ่งไปกว่าการมอบรางวัลเกียรติยศแด่ท่านอาจารย์จำเนียร สารระนาด ในฐานะ **“ผู้สร้างระบบงานสินเชื่อเกษตรที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืน”**

เครื่องราชอิสริยาภรณ์และเหรียญที่ได้รับพระราชทาน

๑. เหรียญบรมราชาภิเศกเงิน ร. ๙
๒. เหรียญจักรพรรดิมาลา
๓. ทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย
๔. ทวีติยาภรณ์ช้างเผือก

ทั้งนี้เครื่องราชอิสริยาภรณ์และเหรียญที่ได้รับพระราชทานดังกล่าว ได้รับในระหว่างที่ยังรับราชการอยู่ทั้งสิ้น

28

บ้านปลายชีวิต

หลังจากที่เกษียณอายุ เมื่ออายุ ๖๕ ปีตั้งแต่วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๘

นายจำเนียร สาระนาค ยังคงอยู่ช่วยทำงานให้แก่ ธ.ก.ส. ต่อมาอีกระยะหนึ่ง โดยได้เขียนคู่มือวิธีปฏิบัติงานที่ยังค้างอยู่ ทั้งยังได้ให้คำแนะนำและข้อปรึกษาต่างๆ ที่เกี่ยวกับการทำงานที่เป็นประโยชน์อีกด้วย จนถึงวันที่ ๑๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๘ จึงได้หยุดการปฏิบัติงานทั้งปวง และอยู่กับบ้านตั้งแต่นั้นมา

แต่ถึงแม้ว่า นายจำเนียร สาระนาค จะอยู่กับบ้านก็ยังได้พยายามค้นคว้าและเขียนตำราตลอดจนวิธีปฏิบัติงาน ทั้งที่เป็นเรื่องต่อเนื่องจากเรื่องเดิมและเรื่องใหม่ที่ดำริขึ้นใหม่ โดยได้ทำเป็นร่างไว้ แต่ทว่าร่างเหล่านั้นยังไม่ทันได้พิมพ์ออกมาใช้ ท่านก็มาล้มป่วยลงด้วยโรคอัมพาต เมื่อประมาณกลางปี ๒๕๒๐ อย่างกะทันหันท่านไม่สามารถเดินได้ แขนขาข้างขวาใช้งานไม่ได้ แม้ญาติได้พยายามพาไปรับการรักษาอยู่หลายแห่งซึ่งอาการต่างๆ ก็ได้ทุเลาขึ้นมาบ้างเล็กน้อย แต่มือขวาก็ไม่อาจเขียนหนังสือได้ แต่กระนั้นก็ตามท่านได้พยายามฝึกใช้มือข้างซ้ายเขียนหนังสือได้บ้าง

ต่อมาประมาณกลางเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๒๔ หลังจากได้รับการรักษาพยาบาลโดยแพทย์แผนปัจจุบันกับแผนไทยผสมกัน ท่านก็มีอาการดีขึ้นมาก สามารถทรงตัวได้ดีขึ้น มือขวาแม้จะเขียนหนังสือไม่ได้แต่ก็ยังพอจับสิ่งของเบาๆ ได้บ้าง สามารถลุกนั่งและเดินได้ จนญาติๆ ตีใจคิดว่าต่อไปอาการคงจะดีขึ้นเป็นลำดับ แต่แล้วกลับมีโรคอื่นกำเริบซ้ำขึ้น คือท้องผูกสลับกับท้องเสีย มีอาการอ่อนเพลียไม่สามารถจะทรงตัวได้ หลังจากนั้นอาการก็มีแต่ทรงกับทรุด

ในวันอาทิตย์ที่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๔ ที่บ้านสวนฝั่งธนบุรี ซอยหลังวัดราชสิทธิาราม ในเวลาเย็นประมาณ ๑๖.๐๐ วันนั้นสรรพลิ่งใด ๆ สงบนิ่ง เงียบงัน คล้ายกับเป็นการไว้อาลัยให้กับการจากไปอย่างสงบของนายจำเนียร สาระนาคผู้ก่อตั้ง ธ.ก.ส. สิริอายุได้ ๗๑ ปี ๗ เดือนเศษ